

Ertan ÖZÇOBAN (*)

KÜLTÜR TURİZMİ KAPSAMINDA YABANCI ZİYARETÇİLERİN İSLAM ALGISI: ŞEB-İ ARUS ÖRNEĞİ

öz

Bu araştırmanın amacı, Dünya'nın en büyük turizm ülkelerinden biri olan Türkiye'ye gelen yabancı ziyaretçilerin Şeb-i Arus ve Hz. Mevlana' yı Anma törenleri maksadıyla geldikleri Konya'da İslam'a ilişkin bakış açılarını ve algılarını görmektir. Yabancı ziyaretçilere dağıtılan ve tamamı İngilizce olan anketlerden elde edilen bilgilerin çözümlenmesi amacıyla SPSS istatistiksel paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde T-Test ve Ki-Kare uygulanmıştır. Ağırlıklı olarak nicel bir çalışma olmasının yanında katılımcı gözlem ve yabancı ziyaretçilerle birebir görüşmeler de yapılmıştır.

anahtar kelimeler

Şeb-i Arus, Kültür Turizmi, İslam Algısı, Hz. Mevlana

abstract

Islamic Sense of Foreign Visitors Within Cultural Tourism: Shab-i Arus Sample

The purpose of this article is to see view of İslamic sense of foreign visitors those who have come to Turkey, one of the biggest tourism destination of the World, for visiting Hz.Mevlana and participating Shab-i Arus ceremonies. As a data submission questionnaire which is in English, analysed by SPSS program is used with T.Test and Ki-Kare methods. In addition to this, participant observation and face to face interview have been realized.

keywords

Shab-i Arus, Cultural Tourism, Sense of İslam, Hz. Mavlana

Giriş

Turizm olgusu toplumun her kesimini ilgilendiren ve etkileyen bir sistemdir. İnsanların farklı yerler görme isteği, farklı kültürleri tanıma arzusu turizm sistemi içerisinde değerlendirilebileceği gibi çok farklı amaçlarla düzenlenen seyahatler de zaman zaman turizm tanımı içerisinde kendisine yer bulmaktadır. İnsanlar yıllar boyu çok farklı yerlere çok farklı amaçlarla seyahat etmektedir. Bunların içinde; salt tatil ve dinlenme amaçlı deniz kum güneş turizmi olabildiği gibi, farklı yöreleri değerleri ve toplumsal farklılıkları görmeye yardımcı kültürel turlar da ön plandadır. Fakat günümüzde değişen dünya standartları ve beklentileri turizmi de doğrudan etkilemiş ve turizme yeni şekiller vermiştir. Bu nedenler; sanayinin gelişimi, refah düzeyinin yükselmesi, kişi başına düşen milli gelirin artması olarak gösterilebilir. Turizm, insanların sürekli konutlarının bulunduğu yer dışında yaptıkları seyahat ve gittikleri geçici konaklamalarından doğan ihtiyaçlarının karşılanması ile ilgili faaliyetlerdir.¹ Turizmin doğasını anlayabilmek için birçok yaklaşımdan hareket edilebilir. Bunlardan ilki turizmin ekonomik bir aktivite ve endüstri olduğunun kabul edilmesidir.² Turizm bir yer ya da alanda sürekli ikamet ederek gelir elde etme amacı taşımayan seyahatlerin meydana getirdiği fenomen ve ilişkiler toplamıdır.³ Ayrıca turizm bir bilim olarak düşünüldüğünde; tekrarlanan olaylar ve aralarındaki ilişki açısından ve değişmez ögesinin insan olduğundan hareketle sosyal bir bilim dalı olarak karşımıza çıkmaktadır. Turizm bir sistem olarak değerlendirildiğinde, ekonomi, sosyoloji, hukuk, politika ve teknoloji gibi bir üst sistemin içerisinde geliştiği ve bu sistemin altında insan ve bu alanda faaliyet gösteren kurumlar olarak sıralandığı görülmektedir. Turizmin değişmez ögesi insan ise turizmin ilişki içerisinde olduğu alanları belirlemektedir.⁴

İnsanlar ilk çağlardan başlayarak din, savaş, fetih, ticaret, göç ve merak gibi değişik etkenlere bağlı olarak seyahat etmişler ve bu etkenlere bağlı olarak seyahat etme nedenlerinin başında da, kültür ilk sıralarda yer almıştır.⁵ 19.yüzyıldan itibaren antik Mısır uygarlığından beslenen merak duygusu Avrupalıların kültür turizmine olan ilgisine öncülük etmiştir. Mısır'dan Anadolu Coğrafyası ve İtalya'ya kadarki coğrafi alanda aristokrat ve burjuvalarla başlayan turizm hareketi, daha sonra her sınıftan insanın bu hareketin içine dâhil olmasına neden olmuştur. Turizmin 20.yüzyılda modern yaşama girmesiyle deniz turizmi yanında kültür turizmi ikinci planda kalmıştır. Fakat her yolculuk kültür kalıntılarından birkaçını her zaman içermiştir. Turizmin başlangıcı, çoğunluğun sandığı gibi tatil turizmi değil, bilinmeyi bilme, görülmeyeni görme ve öğrenme içgüdüğü ile gerçekleşen kültürel gezilerdir. Kültürel turizm uluslararası turizm pazarında yeni turistik ürün olarak ön plana çıkmaya başlamıştır. Çünkü güneş-deniz-kum pazarına yönelik tatil turizminin doyuma ulaşması, çevre ve çevre dengesi konusunda yapılan tartışmalar, doğal güzellikler ve kaynaklardan yoksun olmak ve bireylerin tarihi değerler hakkında bilinçlenmeye başlamaları sonucu kültürel motiflere yönelinmiş durumdadır.⁶

Tarihten bugüne, seyahatlerin özünü oluşturan öğelerden biri olan dinin ne olduğu, muhtevası ve tanımları üzerine farklı görüşler olmakla birlikte ortak bir paydada buluşabilmektedir. İslam bilginleri arasında dini, “akıl sahiplerini kendi hür iradeleriyle kendinde iyi olan işlere sevk eden ilahi bir olgu” şeklinde tanımlamak yaygındır.⁷ Seyid Şerif El Cürcani'ye göre ise “din, akıl sahiplerini peygamberin bildirdiği gerçekleri benimsemeye çağıran ilahi bir kanundur” Ve aynı yazara göre din, kaynağı itibarıyla Allah'a tebliği yönünden peygambere, uygulaması bakımından da ümmete nispet edilir. Hamdi Yazır'a göre ise din aynı zamanda bir kulluk ve boyun eğmedir. Bununla birlikte din dilindeki “Allah'a kul olmanın anlamı ile gündelik dilde kullanılan kişinin kendi cinsinden birine kulluk etmesi yani kula kul olması” arasındaki farka dikkat edilmelidir. Yazır'a göre dinin şartı “akıl ve irade” dir.⁸ Dinin tanımı konusundaki farklı yazarların görüşlerinin ortak paydası, dinin ilahi bir kanun olduğu ve peygamberler aracılığıyla bu kanunların toplumlara tebliğ olduğudur.

İslâmiyet, ana hatlarıyla iman, ibadet ve ahlaktan ibarettir. Kelâm ilmi imanı, fıkıh ilmi ibadeti, tasavvuf ilmi de ahlaki ele almaktadır. Tasavvuf, İslâmî derûnî bir şekilde yaşamaktır. Ruhî ve vicdanî bir duyuşun mahsulüdür. Şekilden mânâyâ geçmek, kabuktan öze ulaşmaktır. Kâlin hâl olmasıdır. İslam algısı ise, dinin şekillendirdiği belli başlı kültür öğeleri üzerinden, toplumların, İslamiyet'e ilişkin sahip oldukları farkındalık ve bilinçlenme olarak kendini göstermekte ve bu sayede tezin de konusunu oluşturan kültürel sunum şekilleri üzerinden bir turizm hareketliliğinin oluşumuna da vesile olmaktadır.

Öte yandan, kültür kavramına bakıldığında çok farklı tanımlar olmakla birlikte en geniş anlamı itibarıyla, insan tarafından kazanılan veya üretilen bilgi

değer, inanç sanat, gelenek, alışkanlık gibi kapasiteleri içeren karmaşık bütünü ad durumundadır.⁹ Din ile kültür arasında karşılıklı bir ilişki olduğu gerçeğinden hareket edildiğinde, İslamiyet'in vahiy esasına dayalı bir din olması münasebetiyle, dinin kültür üzerindeki şekillendirici etkisi görülmekte ve diğer dinlerdeki gibi kültür içinde üretilen bir din anlayışından uzak olduğu ön planda durmaktadır. Türkiye ise içinde bulunduğu jeo-politik konum ve coğrafya düşünüldüğünde dünyanın çok eski uygarlıklarına ev sahipliği yapmış, çok dilli/kültürlü bir medeniyetin merkezi konumundadır. Sahip olduğu kültürel miras içinde farklı dinlere ait motiflerin, mekânların ve sembollerin zenginliği göz önünde bulundurulduğunda, dünya tarafından kabul edilen bir çekim noktası olması tesadüfi değildir. Turizm hareketinin özüne bakıldığında sadece satın alınan bir paket değil aynı zamanda grup bilinciyle yapılan bir sosyolojik hareket olduğundan hareketle; İslâm coğrafyasında bulunan ülkemiz açısından doğruduğu sonuçlar ve farklı milliyet/dine mensup ziyaretçilerin edindikleri izlenim ve algıların analizinin doğru olarak yorumlanamaması sorun oluşturmaktadır. Özellikle son zamanlarda batı medeniyeti tarafından ismi terörle birlikte anılmaya yoğunlaşmış İslam Algısı'nın dış politikada yumuşak güç (soft power) olarak adlandırılan turizm faaliyetleri ile kırılabilmesi zor gözükmemektedir. Kendi coğrafyasındaki diğer İslam ülkeleriyle kıyaslandığında, İslamiyet'in özgür bir biçimde yaşanabildiği, hoşgörünün ve misafirperverliğin azami derecede gösterildiği ülkemizde, dine karşı farklı önyargıların ve algıların kırılabileceği tek güç olarak gözükken kültür turizmi özelinde yoğunlaşamamış olması ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Özetle bu araştırmanın genel problemi; 1980'lerden bu yana bir turizm ülkesi olarak adlandırılan Türkiye'de gelen yabancı ziyaretçilerin dinlenme ihtiyaçlarının ötesinde kültürel amaçlarla ve entelektüel merakla geldikleri ülkemiz özelinde İslam'a ilişkin sahip oldukları bilgi ve deneyimleri neticesinde edindikleri algının, Şeb-i Arus gibi örnek bir İslami tören ritüeli özelinde problematiğini çözümlenektir.

Yöntem

Tez çalışmasında kalitatif ve kantitatif (nicel ve nitel) araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Hipotezleri test edecek araştırma soruları 22 sorudan oluşan anket formunda yer almış olup, aynı zamanda araştırma sorularının hepsinin cevabı bulunmaya çalışılmıştır. Nedensellik ve ilinti düzeylerinin tespiti için tarama araştırmasının engel içeren yönleri nitel yöntemle bertaraf edilmeye çalışılmış, özellikle milliyet ve cinsiyet kotaları uygulanarak seçilen rasgele örneklemelerle derinlemesine görüşme ve mülakatlar yapılmıştır. Ayrıca örneklemelerin katılım sağladığı Şeb-i Arus töreni katılımcı gözlem tekniği ile analiz edilmiştir. Çalışma verileri değerlendirilirken IBM SPSS Statistics 23 paket programı kullanılmıştır. Analizlerde kategorik değişkenler için sıklık dağılımları (sayı,

yüzde), sayısal değişkenler için ise tanımlayıcı istatistikler (ortalama, standart sapma) verilmiştir. İki bağımlı sayısal değişken arasındaki farklılıkları incelerken Bağımlı Örneklem T testi, iki bağımsız kategorik değişken arasındaki ilişkileri incelerken ise Ki Kare analizinden yararlanılmıştır. %95 Güvenle, $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyinde analizler yapılmıştır. Çalışma Konya'da gerçekleştirilen Şeb-i Arus etkinliğine gelen rastgele seçilmiş 262 turist ile yüz-yüze anket yöntemi ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada Kullanılan Teknikler ve Örneklem

Türkiye'de her yıl binlerce yabancı ziyaretçinin katıldığı Şeb-i Arus törenleri, Türkiye'de kültür turizmi bağlamında hatırı sayılır bir yere sahiptir. Araştırılan konunun evreni kültür turizmi, örnekleme ise Türkiye'nin en önemli kültür turizmi destinasyonlarından biri olan Konya İli ve her yıl aralık ayının belirli bir haftasında düzenlenen Şeb-i Arus törenlerine katılan yabancı ziyaretçiler olmuştur. Tezin amacının kültür turizmi ve İslam algısı ilişkisinin yabancı ziyaretçiler düzeyindeki etkisini ölçmek olduğundan, kültür turizmi bağlamında Konya'ya ve Şeb-i Arus törenlerine gelenlerden sadece yabancı ziyaretçiler örneklem olarak seçilmiştir. Tezde, Konya'nın ve Şeb-i Arus'un tarihçesi, anlamı, Hz. Mevlana'nın şahsiyeti, Mevlevilik, Tasavvuf, Sufizm, Mistisizm gibi başlıklardan yararlanılmış fakat bu konular üzerinden derinlemesine bir kuramsal tartışmaya girilmemiştir. Ölçülmek istenen İslami tasavvufun Şeb-i Arus yoluyla yabancı ziyaretçilerin İslam'a ilişkin algı düzeylerindeki değişimini tespit edebilmek ve analizini yapmaktır.

Araştırmanın Sınırları ve Varsayımları

Kültür turizminin daha önce de bahsedildiği gibi çok geniş bir kavram olması sebebiyle, yapılacak çalışma, verilere erişimin düzeyi, kaynak, maliyet ve süre gibi nedenlerden ötürü daraltılmış, maksimum düzeyde, imkânlar zorlanılarak ve daha önce üzerine çalışılmamış bir konunun seçimine özen gösterilerek, Şeb-i Arus örnek olay incelemesi seçilmiştir. 7-17 Aralık 2017 tarihlerinde Konya'da belirli sayıda örneklem dâhilinde seçilen yabancı turistler için cinsiyet, milliyet ve etnik köken kotası kullanılmıştır.

Tez çalışması 2017 yılında gerçekleştirildiğinden örneklem sayısı belirlenirken bir önceki yıl olan 2016 yılının Emniyet Genel Müdürlüğü sınır giriş çıkış istatistiklerinden yararlanılmış ve istatistiki hesaplamada bu yılın rakamları baz alınmıştır. Konya'ya 2016 yılı içinde havayoluyla 17326 yabancı ziyaretçi gelmiş olup bunun yaklaşık 3000 ne yakını Şeb-i Arus törenleri haftasında Konya'ya iniş yapmıştır. Uygulanan anket sayısı toplam ziyaretçilere oranlandığında % 12,9 temsili örneklem sayısına ulaşılmıştır (262 denek). Gelen yabancıların bir

kültür turuna iştirak ettikleri düşünülduğünde, soruların sağlıklı bir biçimde sorularak cevaplanması için en uygun yer ve zaman gözlenmiş, bu yer ve zamanın ise yabancı ziyaretçilerin konakladıkları oteller ile Şeb-i Arus töreni sonrası tur otobüslerindeki boş vakitleri olduğu gözlenmiştir. Turların büyük bir bölümünün doğrudan İstanbul çıkışlı olduğu tespit edilerek, yetkililerle yoğun görüşmeler sonrası edinilen bilgiler anketin uygulanması için ön safha olmuştur. Turist rehberleri ve acente yetkililerinden destek alınarak ve her turistin sanki ilk kez Türkiye'ye geldiği ve geldiği ilk yerin de Konya ve Şeb-i Arus törenleri olduğu varsayılarak, etkili ve yumuşak bir üslupla soruların cevaplandırılması noktasında ricada bulunulmuştur.

Çalışmanın sınırlılıklarından bir tanesi de tamamen yabancı ve Müslüman olmayan yabancı ziyaretçilere uygulanan bir tarama çalışması olmasıdır. Araştırma Şeb-i Arus törenleri için gelen yabancı ziyaretçiler Konya'daki otellerde konakladıklarından, tören tarih aralığı içinde, araştırma için yeterli temsil kabiliyetine uygun bir örneklem sayısı tespit edilerek saha çalışması tamamlanmıştır.

Çalışma, geneli itibariyle yapısal-işlevselci ve pozitivist bir anlayışla yürütülmüş olmasından ötürü belirlenen varsayımlar yapılan araştırmada test edilmiştir.

- Kültür turizmi Şeb-i Arus Törenleri vasıtasıyla yabancı ziyaretçilerin İslam algılarını olumlu yönde etkilemektedir.
- Yabancı ziyaretçilerin Şeb-i Arus törenlerine gelmeden önce İslam'a ilişkin algıları olumsuzdur.
- Kültürel-etnik kimlik kültür turizmine katılımı önemli bir etkidir.
- Şeb-i Arus törenlerine katılan yabancı ziyaretçilerin tekrar gelme istekleri yüksektir.
- Hümanizm yabancı ziyaretçilerin Şeb-i Arus törenlerine katılımını etkilemektedir.
- Sosyal refah seviyesinin yüksekliği ile kültür turlarına katılım sıklığı arasında pozitif bir ilişki vardır.
- Dini kültürel simgelere merak düzeyi bayan ziyaretçilerde daha fazladır.
- Şeb-i Arus törenleri yabancı ziyaretçilerin din değiştirme konusundaki fikirlerini etkilemektedir.
- Şeb-i Arusa tekrar gelme isteği Uzakdoğulu ziyaretçilerde diğer ülke ziyaretçilerinden çok daha fazladır.
- Eğitim durumu yüksek okul ve üzeri olan yabancı ziyaretçilerde kültür turizmine katılım oranı yüksektir.

Araştırmanın Bulguları Deneklerin Kişisel Özellikleri

Tablo 1. Uyruğa Göre Dağılımlar

	Sayı	Yüzde
Letonya	31	11,83
Amerika	24	9,16
Belçika	21	8,02
Çin	21	8,02
Kore	21	8,02
Bolivya	20	7,63
Hollanda	20	7,63
İspanya	20	7,63
Litvanya	20	7,63
Portekiz	20	7,63
Japonya	19	7,25
Almanya	17	6,49
Polonya	8	3,05
Toplam	262	100,0

Çalışmaya katılanların %11,83'ü Letonya, %9,16'sı Amerika, %8,02'si Belçika'dan katılıyorken %8,02'si Çin, %8,02'si Kore, 7,63'ü Bolivya, 7,63'ü Hollanda, 7,63'ü İspanya, 7,63'ü Litvanya, 7,63'ü Portekiz, 7,25'i Japonya, 6,49'u Almanya, 3,05'i Polonya'dan katılmaktadır.

Tablo 2. Eğitim Durumuna Göre Dağılımlar

	Sayı	Yüzde
İlkokul	10	3,89
Ortaokul	19	7,39
Lise	66	25,68
Üniversite	31	12,06
Yüksek Lisans	64	24,90
Doktora	67	26,07
Toplam	257	100,00

Çalışmaya katılanların %26,07'si doktora, %25,68'i lise, %24,90'ı yüksek lisans mezunuyken, %7,39'u ortaokul, %3,89'u ilkokul mezunudur. 5 kişi bu soruya yanıt vermemiştir.

Tablo 3. Cinsiyetlere Göre Dağılımları

	Sayı	Yüzde
Kadın	129	49,24
Erkek	133	50,76
Toplam	262	100,00

Çalışmaya katılanların %49,24'ü kadın, %50,76'sı erkektir.

Tablo 4. Yaşlara Göre Dağılımları

	Yüzde	Sayı
18-24 yaş arası	15	5,95
25-34 yaş arası	25	9,92
35-44 yaş arası	85	33,73
45 yaş ve üstü	127	50,40
Toplam	252	100,00

Çalışmaya katılanların %50,40'ı 45 yaş ve üstü, %33,73'ü 35-44 yaş arası, %9,92'si 25-34 yaş arası kişilerken, %5,95'i 18-24 yaş arası kişilerdir. 10 kişi bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 5. Medeni Durumlarına Göre Dağılımları

	Sayı	Yüzde
Bekar	67	26,17
Evli	189	73,83
Toplam	256	100,00

Çalışmaya katılanların %73,83'ü evli, %26,17'si bekindir. 6 kişi bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 6. Aylık Gelirlerine Göre Dağılımları

	Sayı	Yüzde
500 Euro'ya kadar	26	9,96
501 Euro-1500 Euro	30	11,49
1501 Euro-2500 Euro	58	22,22
2501 Euro-5000 Euro	76	29,12
5000 Euro ve üzeri	71	27,20
Toplam	261	100,00

Çalışmaya katılanların %29,12'si aylık 2501 Euro-5000 Euro, %27,20'si 5000 Euro ve üzeri kazanıyorken, %22,22'si 1501 Euro-2500 Euro, %11,49'u 501 Euro-1500 Euro, %9,96'sı 500 Euro'ya kadar kazanmaktadır. 1 kişi bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 7. Dini Mensubiyetlerine Göre Dağılımları

	Sayı	Yüzde
Hristiyan	165	62,98
Yahudi	4	1,53
Dinsiz	93	35,50
Toplam	262	100,00

Çalışmaya katılanların %62,98'i Hristiyan'ken, %35,50'si dinsiz, %1,53'ü ise Yahudi'dir.

Tablo 8. Belirtilen Mezheplere Göre Dağılımları

	Sayı	Yüzde
Katolik	73	70,87
Ortodoks	6	5,83
Protestan	24	23,30
Toplam	103	100,00

Çalışmaya katılanlardan mezhep belirtenlerin %70,87'si Katolik'ken, %23,30'u Protestan, %5,83'ü Ortodoks'tur. 66 kişi mezhebini belirtmemiştir. 93 kişi ise dinsiz olduğu için cevap alınmamıştır.

Tablo 9. Daha Önce Türkiye'ye Gelme Durumlarına Göre Dağılımları

	Sayı	Yüzde
Hayır	43	16,41
Evet	219	83,59
Toplam	262	100,00

Çalışmaya katılanların %83,59'u daha önce Türkiye'ye gelmişken, %16,41'i daha önce Türkiye'ye gelmemiştir.

Tablo 10. Münferit ya da Paket Tur Vasıtasıyla Farklı Ülkelere En Az 1 Kez Kültürel Seyahate Katılma Durumlarına Göre Dağılımları

	Sayı	Yüzde
Evet	167	63,74
Hayır	95	36,26
Toplam	262	100,00

Çalışmaya katılanların %63,74'ü münferit ya da paket tur vasıtasıyla en az bir kez kültürel seyahate katılmışken, %36,26'sı katılmamıştır.

Tablo 11. Şeb-i Aruz Ziyaretinizi hangi kanalla gerçekleştirme durumlarına göre dağılımları

	Sayı	Yüzde
Seyahat Firması	144	55,60
Münferit	115	44,40
Toplam	259	100,00

Çalışmaya katılanların %55,60'ı seyahat firmasıyla katılmışken, %44,40'ü kendi başına ziyaret etmiştir. 3 kişi bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 12. Daha önce Şeb-i Aruz törenlerine katılma durumlarına göre dağılımları

	Sayı	Yüzde
Evet	112	42,75
Hayır	150	57,25
Toplam	262	100,00

Çalışmaya katılanların %42,75'i daha önce Şeb-i Aruz törenlerine katılmışken %57,25'i daha önce Şeb-i Aruz törenlerine katılmamıştır.

Tablo 13. Şeb-i Aruz törenlerine tekrar gelmeyi düşünme durumlarına göre dağılımları

	Sayı	Yüzde
Evet	116	44,44
Hayır	145	55,56
Toplam	261	100,00

Çalışmaya katılanların %44,44'ü Şeb-i Aruz törenlerine tekrar gelmeyi düşünüyorken, %55,56'sı tekrar gelmeyi düşünmemektedir. 1 kişi bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 14. Din değiştirme konusundaki bakış açılarına göre dağılımları

	Sayı	Yüzde
Çok Olumlu	24	9,16
Olumlu	26	9,92
Fikrim yok	39	14,89
Olumsuz	97	37,02
Çok Olumsuz	76	29,01
Toplam	262	100,00

Çalışmaya katılanların 37,02'si din değiştirmeye karşı bakış açım olumsuz demişken, %29,01'i çok olumsuz, %9,92'si olumlu, %9,16'sı çok olumlu demmiştir.

Tablo 15. Şeb-i Arus törenlerinden sonra din değiştirmeyi düşünme durumlarına göre dağılımları

	Sayı	Yüzde
Evet	44	16,86
Hayır	217	83,14
Toplam	261	100,00

Çalışmaya katılanların %83,14'ü Şeb-i Arus törenlerinden sonra din değiştirmeyi düşünmüyorum demişken, %16,86'sı törenlerden sonra din değiştirmeyi düşünürüm demmiştir. 1 kişi bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 16. Daha önce Hz. Mevlâna ile ilgili bir eser okuma durumlarına göre dağılımları

	Sayı	Yüzde
Evet	66	25,58
Hayır	192	74,42
Toplam	258	100,00

Çalışmaya katılanların %74,42'si daha önce Hz. Mevlâna ile ilgili bir kitap okumadım demişken, %25,58'i daha önce Hz. Mevlâna ile ilgili bir kitap okudum demmiştir. 4 kişi bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 17. Okunulan kitaba göre dağılımları

	Sayı	Yüzde
Divan-ı Kebir	3	7,89
Mesnevi	32	84,21
Rubailer	3	7,89
Toplam	38	100,00

Çalışmaya katılanlardan kitap okuduğunu belirtenlerin %84,21'i Mesnevi-yi, %7,89'u Rubailer, %7,89'u Divan-ı Kebiri okuduğunu belirtmiştir. 28 kişi bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 18. Mevlana'nın tasavvuf öğretisi ile ilgili bilgi düzeylerine göre dağılımları

	Sayı	Yüzde
Çok bilgili	28	10,69
Bilgili	64	24,43
Ne bilgili ne bilgisiz	59	22,52
Bilgisiz	66	25,19
Hiç bilgisi yok	45	17,18
Toplam	262	100,00

Çalışmaya katılanların %25,19'u bilgisiz, %24,43'ü bilgili, %22,52'si ne bilgili ne bilgisiz, %17,18'inin hiç bilgisi yok, %10,69'u çok bilgilidir.

Tablo 19. Şeb-i Aruz törenlerinde gözlemediğiniz Dini-kültürel simge ve sembollere merak düzeylerine göre dağılımları

	Sayı	Yüzde
Çok meraklı	21	8,05
Meraklı	20	7,66
Nötr	42	16,09
Merakı yok	86	32,95
Hiç merakı yok	92	35,25
Toplam	261	100,00

Çalışmaya katılanların %35,25'inin hiç merakı yok, %32,95'inin merakı yok, %16,09'unun nötr, %7,66'sı çok meraklı, %8,05'i çok meraklıdır. 1 kişi bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 20. Hümanizm düşüncesinin Şeb-i Aruz törenlerine gelmelerini etkileme durumlarına göre dağılımları

	Sayı	Yüzde
Çok etkiledi	23	8,81
Kısmen etkiledi	59	22,61
Nötr	71	27,20
Etkilemedi	59	22,61
Hiç etkilemedi	49	18,77
Toplam	261	100,0

Çalışmaya katılanların %27,20'si nötr, %22,61'i kısmen etkiledi, %22,61'i etkilemedi, %18,77'si hiç etkilemedi demişken, %8,81'i çok etkilediğini belirtmiştir. 1 kişi bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 21. Şeb-i Arusa gelmeden önce İslam hakkındaki bakış açlarına göre dağılımları

	Sayı	Yüzde
Çok olumlu	45	17,24
Olumlu	77	29,50
Fikri yok	55	21,07
Olumsuz	46	17,62
Çok olumsuz	38	14,56
Toplam	261	100,00

Çalışmaya katılanların %29,50'si olumlu, %21,07'sinin fikri yok, %17,62'si olumsuz, %17,24'ü çok olumlu demişken, %14,56'sı çok olumsuz demiştir. 1 kişi bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 22. Şeb-i Arusa geldikten sonra İslam hakkındaki bakış açlarına göre dağılımları

	Sayı	Yüzde
Çok olumlu	126	48,28
Olumlu	57	21,84
Fikri yok	40	15,33
Olumsuz	18	6,90
Çok olumsuz	20	7,66
Toplam	261	100,00

Çalışmaya katılanların %48,28'i çok olumlu, %21,84'ü olumlu, %15,33'ünün fikri yok, %7,66'sı çok olumsuz demişken, %6,90'ı olumsuz demiştir. 1 kişi bu soruya cevap vermemiştir.

İlişki Analizleri

Gelinen Ülke ile Şeb-i Aruz'a Tekrar Gelme İsteği Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

	Şeb-i Aruz törenlerine tekrar gelmeyi düşünür müsünüz?				Ki-Kare	p
	Evet		Hayır			
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde		
Almanya	5	29,4%	12	70,6%		
Amerika	11	45,8%	13	54,2%		
Belçika	2	10,0%	18	90,0%		
Bolivya	15	75,0%	5	25,0%		
Çin	5	23,8%	16	76,2%		
Hollanda	9	45,0%	11	55,0%		
İspanya	12	60,0%	8	40,0%	31,423	0,002
Japonya	10	52,6%	9	47,4%		
Kore	13	61,9%	8	38,1%		
Letonya	10	32,3%	21	67,7%		
Litvanya	11	55,0%	9	45,0%		
Polonya	5	62,5%	3	37,5%		
Portekiz	8	40,0%	12	60,0%		

Uyruğu Almanya olanlardan tekrar gelmeyi düşünenlerin oranı %29,4 iken, Amerika olanlardan gelmeyi düşünenlerin oranı %45,8, Belçika olanlardan %10,0, Bolivya olanlardan %75,0, Çin olanlardan %23,8, Hollanda olanlardan %45, İspanya olanlardan %60, Japonya olanlardan %52,60, Kore olanlardan %61,9, Letonya olanlardan %32,3, Litvanya olanlardan %55,0, Polonya olanlardan tekrar gelmeyi düşünenlerin oranı %62,5 ve Portekiz olanlardan tekrar gelmeyi düşünenlerin oranı %40,0'dır.

Uygulanan ki-kare testi sonucunda Uyrak ile Şeb-i aruz törenine tekrar gelmeyi düşünme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ve buna göre.

Bolivya'dan gelenlerin tekrar gelmeyi düşünme oranı (%75) diğer ülkelerin hepsinden daha yüksektir. Polonya, Kore ve İspanya olanların tekrar gelmeyi

düşünme oranı Bolivya dışındaki bütün ülkelerden daha fazladır. Belçika'dan gelenlerin tekrar gelmeyi düşünme oranı %10 ile diğer bütün ülkelerden istatistiksel olarak anlamlı derecede azdır.

Şeb-i Aruz Ziyareti İçin Kullanılan Kanal İle Aylık Ortalama Gelir Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

	Şeb-i Aruz Ziyaretinizi hangi kanalla gerçekleştirdiniz?				Ki-Kare	p
	Seyahat Firması		Münferit			
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde		
Hristiyan	101	61,6%	63	38,4%	6,48	0,01
Dinsiz	41	45,1%	50	54,9%		

Dini mensubiyeti Hristiyan olanların %61,6'sı Şeb-i Aruz ziyareti için seyahat firması tercih etmişken, dinsiz olanların %45,1'i Şeb-i Aruz ziyareti için seyahat firması tercih etmiştir. Hristiyanların seyahat firmasını kullanma oranları dinsizlerinkinden istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksektir. ($p < 0,05$)

(Dini mensubiyet sorusunda Yahudi seçeneğini seçenler analize alınmamıştır çünkü ankete katılan 4 kişi vardır ve bu sayı temsil gücüne sahip değildir.)

Daha önce Şeb-i Aruz Törenlerine Katılma Durumları ile Dini Mensubiyet Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

	Daha önce Şeb-i Aruz törenlerine katıldınız mı?				Ki-Kare	p
	Evet		Hayır			
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde		
Hristiyan	79	47,9%	86	52,1%	5,948	0,015
Dinsiz	30	32,3%	63	67,7%		

Dini mensubiyeti Hristiyan olanlardan %47,9'u daha önce Şeb-i Aruz törenlerine katılmışken, Dinsiz olanlardan %32,3 'ü daha önce Şeb-i Aruz törenlerine katılmıştır. Hristiyanların daha Önce Şeb-i aruz törenlerine katılma oranları dinsizlerinkinden istatistiksel olarak anlamlı derece daha yüksektir.

(Dini mensubiyet sorusunda Yahudi seçeneğini seçenler analize alınmamıştır çünkü ankete katılan 4 kişi vardır ve bu sayı temsil gücüne sahip değildir.)

Daha önce Şeb-i Aruz Törenlerine Katılma Durumları ile Daha

Önce Türkiye'ye Gelme Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

	Daha önce Şeb-i Aruz törenlerine katıldınız mı?				Ki-Kare	p
	Evet		Hayır			
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde		
Evet	25	58,1%	18	41,9%	4,979	0,026
Hayır	87	39,7%	132	60,3%		

Daha önce Türkiye'ye gelenlerin %58,1', daha önce Şeb-i Aruz törenlerine katılmışken, daha önce Türkiye'ye gelmeyenlerin %39,7'si daha önce Şeb-i Aruz törenlerine katılmıştır.

Yapılan ki-kare testi sonucunda daha önce Şeb-i Aruz törenlerine katılma durumları ile daha önce Türkiye'ye gelme durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. ($p>0,05$) Buna göre daha önce Türkiye'ye gelenlerin Şeb-i Aruz törenlerine katılma oranları istatistiksel olarak anlamlı derecede daha önce Türkiye'ye gelmeyenlerden anlamlı derecede daha büyüktür.

Şeb-i Aruz Törenlerine Tekrar Gelmeyi Düşünme Durumları İle Uyruk Arasındaki İlişkinin İncelemesi

	Şeb-i Aruz törenlerine tekrar gelmeyi düşünür müsünüz?				Ki-Kare	p
	Evet		Hayır			
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde		
Almanya	5	29,4%	12	70,6%	31,423	0,002
Amerika	11	45,8%	13	54,2%		
Belçika	2	10,0%	18	90,0%		
Bolivya	15	75,0%	5	25,0%		
Çin	5	23,8%	16	76,2%		
Hollanda	9	45,0%	11	55,0%		
İspanya	12	60,0%	8	40,0%		
Japonya	10	52,6%	9	47,4%		
Kore	13	61,9%	8	38,1%		
Letonya	10	32,3%	21	67,7%		
Litvanya	11	55,0%	9	45,0%		
Polonya	5	62,5%	3	37,5%		
Portekiz	8	40,0%	12	60,0%		

Uyruğu Almanya olanların %29,4'ü Şeb-i Aruz törenlerine tekrar gelmeyi düşünüyorken, Amerika olanların %45,8'i, Belçika olanların %10,0'u, Bolivya olanların %75,0'i, Çin olanların %23,8'i, Hollanda olanların %45'i, İspanya olanların %60,0'i, Japonya olanların %52,6'sı, Kore olanların %61,9'u, Letonya olanların %32,3'ü, Litvanya olanların %55,0'i, Polonya olanların %62,5'i ve Portekiz olanların %40,0'i Şeb-i Aruz törenlerine tekrar gelmeyi düşünmektedir.

Yapılan ki-kare testi sonucunda Şeb-i Aruz törenlerine tekrar gelmeyi düşünme durumları ile uyruk arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. ($p<0,05$) Buna uyruğu Bolivya olanların tekrar gelmeyi düşünme oranları diğer bütün uyruklardan istatistiksel olarak anlamlı derecede fazlayken, uyruğu Polonya, Kore ve İspanya olanların tekrar gelmeyi düşünme oranları Bolivya haricindeki diğer uyruklardan istatistiksel olarak anlamlı derece yüksektir ve uyruğu Belçika olanların tekrar gelmeyi düşünme oranı diğer uyrukların hepsinden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha düşüktür.

Din Değiştirme Konusundaki Bakış Açısı İle Aylık Ortalama Gelir Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

	Aylık ortalama gelir.										Ki-Kare	p
	500 Euro'ya kadar		501-1500 Euro'ya		1501-2500 Euro'ya		2501-5000 Euro'ya		5000 Euro ve üzeri			
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde		
Çok Olumlu/olumlu	11	42,3%	5	16,7%	13	22,4%	8	10,5%	13	18,3%		
Fikrim yok	4	15,4%	3	10,0%	11	19,0%	15	19,7%	6	8,5%	21,575	0,043
Olumsuz	8	30,8%	11	36,7%	22	37,9%	29	38,2%	26	36,6%		
Çok Olumsuz	3	11,5%	11	36,7%	12	20,7%	24	31,6%	26	36,6%		

Aylık ortalama geliri 500 Euro'ya kadar olanların %42,3'ü çok olumlu/olumlu görüş bildirmişken, %15,4'ü fikrim yok, %30,8'i olumsuz, %11,5'i çok olumsuz görüş bildirmiştir. 501-1500 Euro arasında olanların %16,7'si çok olumlu/olumlu görüş bildirmişken, %10,0'u fikrim yok, %36,7'si olumsuz, %36,7'si çok olumsuz görüş bildirmiştir. 1501-2500 Euro arasında olanların %22,4'ü çok olumlu/olumlu görüş bildirmişken, %19,0'u fikrim yok, %37,9'u olumsuz, %20,7'si çok olumsuz görüş bildirmiştir. 2501-5000 Euro arasında olanların %10,5'i çok olumlu/olumlu görüş bildirmişken, %19,7'si fikrim yok, %38,2'si olumsuz, %31,6'sı çok olumsuz görüş bildirmiştir. 5000 Euro ve üzeri olanların %18,3'ü çok olumlu/olumlu görüş bildirmişken, %8,5'i fikrim yok, %36,6'sı olumsuz, %36,6'sı çok olumsuz görüş bildirmiştir.

Yapılan ki-kare testi sonucunda aylık ortalama gelir ile din değiştirme konusundaki görüş arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre geliri 500 Euro'ya kadar olanların din değiştirme konusundaki olumlu/çok olumlu görüşleri diğer gelir gruplarından istatistiksel olarak anlamlı derecede fazladır.

şeb-i Arusa Gelmeden nce İşlam Hakkındaki Bakış Açısı İle Eğitim Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Eğitim durumu ilk/ortaokul olanların %24,1'i şeb-i Arusa gelmeden önce İşlam hakkında çok olumlu dşnyrkn, %31,0'i olumlu, %6,9'unun fikri yok, %17,2'si olumsuz, %20,7'si çok olumsuz düşünmekte, lise olanların %10,8'i çok olumlu dşnmekteyken, %21,5'i olumlu, %30,8'inin fikri yok, %23,1'i olumsuz, %13,8'i çok olumsuz düşünmekte, niversite olanların %9,7'si çok olumlu dşnmekteyken, %45,2'si olumlu, %16,1'inin fikri yok, %16,1'i olumsuz, %12,9'u çok olumsuz düşünmekte, yüksek lisans olanların %12,5'i çok olumlu dşnmekteyken, %29,7'si olumlu, %29,7'sinin fikri yok, %10,9'u olumsuz, %17,2'si çok olumsuz düşünmekte, doktora olanların %30,3' çok olumlu dşnmekteyken, %28,8'i olumlu, %13,6'sının fikri yok, %16,7'si olumsuz, %10,6'sı çok olumsuz düşünmektedir.

Yapılan ki-kare testi sonucunda şeb-i Arusa gelmeden önce İşlam hakkındaki bakış açısıyla eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı derece bir ilişki vardır. Buna göre doktora mezunlarının çok olumlu düşünme oranı diğer eğitim düzeylerinden anlamlı derecede fazladır, olumlu düşünen niversite mezunlarının oranı diğer eğitim düzeylerinin olumlu düşünme oranında istatistiksel olarak anlamlı derecede fazladır, fikri olmayan lise ve yüksek lisans mezunlarının oranının diğer eğitim düzeylerinin fikri yok oranlarından istatistiksel olarak anlamlı derece daha yüksektir, çok olumsuz düşünen ilk/ortaokul mezunlarının oranı diğer eğitim düzeylerinden istatistiksel olarak anlamlı derece daha fazladır.

Tartışma ve Sonuç

8- 17 Aralık 2017 tarihlerinde Konya'da yapılan çalışma tamamen Türk ve Mşlman olmayan toplam 262 yabancı ziyaretçi üzerinde ve 22 sorudan oluşan İngilizce bir anket formu üzerinden yürütülmüştür. Nicel bir araştırma tekniği olan anketlerin haricinde nitel olarak kullanılan katılımcı gözlem ve birebir görüşme tekniği neticesinde kültür turizmi bağlamında ülkemize gelen ve şeb-i Arus törenlerine gelen ziyaretçilerin Hz. Mevlana'ya ilişkin bilgi düzeyleri ve onun manevi şahsiyeti özelinde bilinlerindeki İşlam çağrışımlarının düzeyi ve kişisel etkileşim ve ilişkiler llmeye çalışılmıştır. Kültür ve din ilişkisi kapsamında Hz. Mevlana'nın manevi şahsiyeti ve tasavvuf yoluyla İşlam'ın temel ę-

reteleri ışığında farklı bir deneyime sahip olduğu görülen yabancı ziyaretçilerin, Şeb-i Arus törenleri için Konya'ya gelmelerinin altında pek çok sebep olduğu ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırma sonucunda ortaya konulan hipotez ve varsayımların bir kısmı desteklenmiş bir kısmı ise kabul görecektir istatistik rakama ulaşmamıştır.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında üniversite ve üzeri eğitime sahip kişilerin %62 gibi bir oranla yukarı sıralarda yer aldığı görülmektedir. %83 ü 35 yaş ve üzeridir. %73 ü evlidir. Sosyal Refah seviyeleri genellikle 2500-5000 euro civarındadır. Büyük çoğunluğu Katolik Hristiyan olup, daha önce Türkiye'ye gelme durumları %83 tür. Büyük çoğunluğu daha önce kültür turlarına katılan (%63), bir seyahat firmasıyla bu ziyaretleri gerçekleştiren (%56), pek çoğu daha önce Şeb-i Arus törenlerine katılmayan (% 57) ve bir daha gelmeyi düşünmeyen (%56), Konya'ya gelmeden önce din değiştirmeyi düşünmemiş (% 57) bir denek grubu karşımıza çıkmıştır. Daha önce Mevlana'nın eserlerini okumamış (%74) okuyanların büyük bir kısmının Mesnevi okuduğu (%84), hümanizm düşüncesi ile hareket etmeden gelenlerin çoğunlukta olduğu (kararsızlarla birlikte %67) , Şeb-i Arusa gelmeden önce ve geldikten sonraki düşüncelerinde İslam'a ilişkin pozitif yönde bir algı değişimi yaşayan (çok Olumsuz Olumlu %46 'dan Çok Olumlu +Olumlu %70) bu gruba ilişkin çok ilginç sonuçlar elde edilmiştir.

Öncelikle belirtilmesi gereken husus, Hz. Mevlana'nın bir şairden öte farklı bir mistisizme sahip olduğu ve salt bir şair duruşunun, dünyanın çok farklı ülkelerinden binlerce insanı çekim gücünün olamayacağıdır. Eserleri çok farklı dillerde dünyanın pek çok coğrafyasına yayılmış olan Hz. Mevlana'nın çekim gücü, Kur'an ve Hadisleri referans alarak ve İslam'ın temel öğretilerini merkeze koyarak geliştirdiği üslup, gönül dili ve bunları aktarım biçimidir. Bu aktarım biçiminin hareket noktası "insan" ve mesajlarını ulaştırmak istediği hedef noktası "kâmil insan" olma marifeti ve çabasıdır. Araştırmada yapılan birebir görüşmeler neticesinde ziyaretçilerin önemli bir kısmının Hz. Mevlana'nın söylem biçiminden etkilendiğini ortaya çıkarmıştır.

Kültür turizminin kendine has özelliklerinden biri, bu amaçla tur paketi satılan alan yabancı ziyaretçilerin sosyal refah seviyesi yüksek ve orta yaş seviyesi üzeri olan kitlelerden oluştuğudur. Dünya turizm örgütü verilerine göre, kültür gezginlerinin yaş seviyeleri ve gittikleri ülkelerdeki harcama oranları, klasik içeriğe sahip (deniz, kum, güneş) bir seyahat gerçekleştiren ziyaretçilerin gittikleri ülkelerdeki harcama oranı ve yaş gurubundan 2-3 kat fazla olmaktadır. Şeb-i Arus için ülkemize gelen yabancı ziyaretçilerin sosyal refah seviyelerine bakıldığında, Dünya Turizm Örgütü verileriyle örtüştüğü ve aylık gelir seviyelerinin kendi ülkelerine oranla ortalama bir seviyede olsa bile, ülkemizdeki kur üzerinden değerlendirildiğinde hayli yüksek olduğu görülmektedir. Şeb-i Arus haftası boyunca yapılan gözlemede, Hz. Mevlana Türbesi civarında yapılan bü-

yük miktarlardaki alışverişlerin özellikle yabancı turistler tarafından yapıldığı görülmüştür.

Anket uygulaması, araştırmamanın sağlıklı sonuçlar verebilmesi için, yabancı ziyaretçilerin Konya Kültür Merkezindeki Şeb-i Arus törenleri ve Sema gösterisini deneyimledikten hemen sonra yapılmıştır. Gösteriye ilişkin tecrübelerinden sıcaklığına istifade etmenin avantajları olduğu kadar dezavantajları da bulunmaktadır. Duyguların tam olarak ifadesi ve araştırma sorularının herhangi bir şüpheye meydan vermeyecek bir biçimde yanıtlanması anket çalışmasıyla mümkün olmasa da istatistiksel rakamlar; araştırılan konu üzerindeki çıkarımlar, çağrışımlar ve ileriye dönük analizler yapma şansı vermektedir. Din değiştirme ile ilgili analizde de, örneklemin bakış açısı çok olumlu olmasa da, dini mensubiyeti Hristiyan olanlardan %47,9'unun daha önce Şeb-i Arus törenlerine katılmışken, dinsiz olanlardan %32,3 'ünün daha önce Şeb-i Arus törenlerine katıldığı görülmüştür. Hristiyanların daha önce Şeb-i Arus törenlerine katılma oranları dinsizlerinkinden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir. Ayrıca herhangi bir dine mensup olmamasına rağmen Sema törenini birden fazla kez izleyen bir kesimin olması dikkat çekicidir. Bu veriden yola çıkarak, dini aidiyetin farklı bir dindeki gösteri/ayin/törene katılım isteğini tetiklediği ve bir etkileşimin ortaya çıktığı gözlemlenmektedir. Şeb-i Arus töreni sırasında yabancı ziyaretçilerdeki merak, öğrenme ve dijital olarak bunu kaydetme isteği yoğun bir biçimde görülmüştür. Birebir görüşmelerde, farklı milliyetlere mensup ve ortak özellikleri dinsiz olan bir grup, Sema'dan çok etkilendiklerini, huzur bulduklarını ve sakinlik hissini yaşadıklarını ifade etmiştir. Araştırma eğitim seviyesi ile kültür turlarına katılım arasında pozitif bir ilişki olduğunu kanıtlamıştır. Sema törenlerine gelen yabancı ziyaretçilerin önemli bir bölümünün eğitim seviyesi üniversite ve üzeridir. Literatürde "kültürlü turist" olarak geçen bu tanımlamanın, gerçeğe dönüştüğü Şeb-i Arus törenlerinde görülmüştür. Ayrıca daha önce Türkiye'ye gelen kültür turisti grubunun % 60'a yakının bir kez daha Sema gösterilerini izlemesi ve Hz. Mevlana'nın manevi şahsiyetine olan ilgisi göze çarpmaktadır.

Özetlemek gerekirse, düşünce yapısı ve fikirlerinin somutlaştığı eserleriyle, Anadolu topraklarının yetiştirdiği önemli mütefekkirlerden olan Hz. Mevlana'nın, ilime ve bilime olan katkısının yanında, Türkiye'nin yurtdışına açılan kapılarından biri olması, bu çalışmanın yapılmasına ilham vermiştir. Önemli kültür turizmi destinasyonlarından olan Konya'nın ve doğrudan Türkiye'nin, yurtdışında tanınırlığı ve bilinirliği sayesinde Hz. Mevlana ve düşüncelerinin sahiplenilip, bu ülkenin zenginliği olarak görülmesi ve bunun üzerine politikalar üretilmesi, İslam hoşgörüsünün vurgulanması açısından önemlidir. Hz Mevlana'nın, ülkemizin ekonomi dinamiklerinden biri olan turizm vasıtasıyla bir tanıtım mecrası olarak görülmesinin yanında, salt bir popüler kültür ürü-

nü konumuna sokulması tehlike arz etmektedir. Kavramsal olarak turistik ürün kapsamında değerlendirilen faaliyetler içindeki muhtevanın, Hz. Mevlana öze- linde, özünden koparılması ve içinin boşaltılmasının, her şeyden önce ülkemiz açısından büyük bir zafiyete yol açacağı şüphesizdir. Yapılan araştırmada, İslamafobinin çığ gibi büyüdüğü yeryüzünde, inansın ya da inanmasın, o ya da bu sebeple, Hz. Mevlana'dan etkilenerek ülkemize gelen yabancı ziyaretçilerin, İslam'a ilişkin bakış açılarının olumlu yönde geliştiği görüldüğünden, İslam'ın insana verdiği değeri her fırsatta vurgulamış bir âlime sahip çıkmak ve onu doğru konumlandırmak elzemdir. O bir sufi, bir mütefekkir, bir şair, bir filozof ve kaynağını Kur'an-ı Kerim ve Hadislerden alan ve İslam'a kendisini büsbütün adanmış bir mutasavvıftır.

Notlar

- (*) Doktora öğrencisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
1. Mehmet Özdemir, *Turizm Nedir*, T.C Turizm Bankası Yayınları, Ankara, 1987, s. 11.
 2. Chris Ryan, *Recreational Tourism A Social Science Perspective*, London, 1991, s. 5; K. Przelawski, "Tourism as the Subject of Interdisciplinary Research", *Tourism Research*, Critiques and Challenges, Edited by D.G. Pearce, R.W. Butler, New York, 1993, pp.17.
 3. Ahmet Tolungüç, *Turizm Olgusu ve Türk Turizmi*, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, Ankara, 1999, s. 10.
 4. Füsun İstanbullu Dinçer, *Avrupa Birliği'nde Turizm ve Uygulanan Politikalar*, Der Yayınları, İstanbul, 2000, s. 68.
 5. Yüksel Öztürk ve İrfan Yazıcıoğlu, "Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Alternatif Turizm", *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, Ankara, 2002, sayı: 2, s. 188.
 6. Günay Tümer, "Genel Olarak Din", *TDV İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi c. 9, İstanbul, 1994, s. 314.
 7. Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. 1, İstanbul, 1971, s. 84.
 8. Ahmet Cevzici, *Felsefe Sözlüğü*, Paradigma Yayınları, Ankara, 1996, s. 331.
 9. Süleyman Hayri Bolay, *Felsefe Doktrinleri ve Terimleri Sözlüğü*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2004, s. 254.

Kaynaklar

- Bolay, Süleyman Hayri, *Felsefe Doktrinleri ve Terimleri Sözlüğü*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2004.
- Cevzici, Ahmet, *Felsefe Sözlüğü*, Paradigma Yayınları, Ankara, 1996.
- İstanbullu Dinçer, Füsun, *Avrupa Birliği'nde Turizm ve Uygulanan Politikalar*, Der Yayınları, İstanbul, 2000.
- Özdemir, Mehmet, *Turizm Nedir*, T.C Turizm Bankası Yayınları, Ankara, 1987.
- Öztürk, Yüksel ve İrfan Yazıcıoğlu, "Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Alternatif Turizm", *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, Ankara, 2002, sayı: 2.

Ryan, Chris, *Recreational Tourism A Social Science Perspective*, London, 1991, s. 5; K. Przeclawski, "Tourism as the Subject of Interdisciplinary Research", *Tourism Research*, Critiques and Challenges, Edited by D.G. Pearce, R.W. Butler, New York, 1993.

Tolungüç, Ahmet, *Turizm Olgusu ve Türk Turizmi*, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, Ankara, 1999.

Tümer, Günay, "Genel Olarak Din", *TDV İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi c. 9, İstanbul, 1994.

Yazır, Elmalılı Hamdi, *Hak Dini Kur'an Dili*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. 1, İstanbul, 1971.